

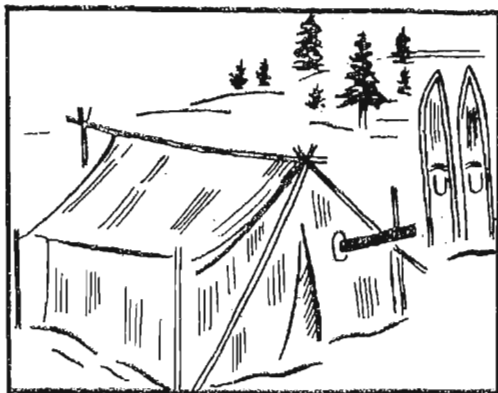
НИКОЛАЙ КАЛИТИН

ЭРКЭЭЙИ

НИКОЛАЙ КАЛИТИН

ЭРКЭЭЙИ

(Хоһооннор)

Саха сиринээби
кинигэ издательствота
Якутской * 1978

Николай Романович Қалитин 1939 сыллаахха Орджоникидзевская оройуонна булчут кэргэнигэр төрөөбүтэ. Билигин Якутскай куоракка олорор, үлэлиир.

1977 сыллаахха Москва аттыгар буолбут Дальнай Восток уонна Хотугу сир эдэр литератордарын Бүтүн Россиятаагы сүбэ мунһахтарыгар кыттыыны ылбыта. Хоһоонноро республика хаһыаттарыгар бэчээттэнэллэр. Олортон сорохторо нууччалы тылбаастанан, «НЕВА» сурунаалга уонна коллективной хо-мурунньукка тахсыталаабытара.

«Бу байанайдаах сир эбит, аны манна өрүү сылдыһыһыкпын»,— дии санаатабына, булчут эркээйи охсор, эбэтэр, «манан бардахпына айан суолугар киирэбин, кэлэр өттүгэр муна сылдыһымым» диэтэбинэ, эмнэ окко-маска бэлиэ хаалларар. Булчут куруук мүччүргэн үөһүгэр сылдыар: икки атах үктэммэтэх сыбар ойууругар булт соноро, хонук сир булуута, таба аһылыктаах сири көрдөөһүн... Онно барытыгар эркээйи быһыһыр.

Николай Қалитин, булчут удьуора буолан, эркээйини ордук ытыктыыр. Айар үлэ сырдык ыратыгар суолдьут оҥостор, ыгырар идеалын уобарастыыр тыл быһыытынан сыаналыыр. Аймах-билэ дьонноро, эбэнкилэр, туох кэрэни, ханнык үчүгэй өйдөбүлү хаалларбыттарын үтүө эркээйи оҥостон, бүтүнгү дьоллоох олох араас көстүүлэрин тустарынан суруйар.

С(ЯК)
К—17

Калитин И.

К—17 Эркээйн: Хоһооннор.— Якутскай. Ки-
нигэ изд-вота, 1978.—64 с.

Калитин И.

Таежные метки. Стихи.

Стихи молодого эвенкийского поэта, о счастливой судьбе его родной тайги и переменам в формировании современной жизни таежников.

К $\frac{70403-074}{M137-78}$ 54—78

С(ЯК)

© Якутское книжное издательство, 1978

Өбүгэм эркээйтэ

Сэксэйэ кырдыбыт эһэлээх этим мни.
Кыракый сааспыттан уккуйан-уһуйан,
Сүүрдүбүтэ киһи «эр бэдик» бэйэбин,
Өбүгэм охсубут эркээйитин аахтаран.

Биллэбэ оҕонньор сүүс сааһар бэрийэн:
Хас биирдин харамай эгэлгэ сагатын.
Ол иһин буолуоҕа, доҕордуу снэрһинэн
Кэпсэтэр курдуга ойуурга туох баардыын.

Өбүгэм үөрэбин дыктилээх алыбын,
Моҕотой угуйан, билбитим аан-бастаан.
Көтөрдүүн-сүүрэрдини ыһырсар албаһын,
Тилэхпин элэтэн, булбутум тайҕаттан.

Сотору-сотору баай тыабын кэтэммин,
Нүһэрдик көрсөбүн адьырҕа эһелиин.
Кулааһай айаатыыр дьылҕатын тускулаан,
Мин хардам энээрэр ол үрдүк хайаттан.*

* Кулааһайы оҕоһуу турбанан ыһыран бултуулар.

Хонооннорум тустарынан

1

Сааһыран эрэбин, быһыыта?!,
Сүүслэр сөнгөллөр дьураалар.
Ити «кырдьыы тагарата»
Мындыр хоноонун суруйар.

Сааһырдах аайытын эбиллэр,
Түсөтүһү силигин ситэрсэр
Ол кэмчи бэлчэлэр, санаабар,
Үйэлээх хонооннор курдуктар.

Түбүктээх түгэннэр ааһаллар,
Үтүөкэн саанааны сағаннар.
Ол онтон күөдүүйэн тахсаллар
Суруллар бу килбик хонооннор.

2

Кыыс сүрөҕинин
сэмэй,
Сибэкки курдук
сибиэһэй,

Кэнэбэс ыччайнар өбүгэм үөрэбин
Хайаатар даҕаны тирнэрднэх нэстээхини.
Оо, тайҕам барахсан, кэскиллээх үйэҕин
Киэн туттан хойуйар улахан дьоллоохпун!

Кырдык курдук
чабылхай,
Олонхо курдук
муударай —
Оннук буолуохтаах
хоһоонум!
Оннук ыралаах
сүрэҕим,
Оннук түбүктээх
олоҕум,
Онно талаһар
мин санаам!

* * *

Түннүгүнэн көрөбүң
Сага хаар түслүтүн.
Оччоҕо, санаабар,
Ким эрэ ыгырар:
— Чэ, барыха,
Бултаһыха!
Кыылы субу ойушпугтуу,
Дохсуммар киирэбин.
Көһөн эрэр булчуттуу,
Хомунуу түбүгэр түһэбин...
Ханнаһый булчут хааным,
Ханнаһый туут хайыһарым?!
Билиниэх тустаахпын:
Оо, бултан ыраахпын...
Барҕа баай мин тайҕам —
Хоһооннордоох тэтэрээтим,
Эрэллээх бэрдээн саам —
Суруйар уруучукам.
Мин хоһоон айабың,
Оччоҕо саныытбын:
Ханна да буолларбың,
Мин бултуур курдукпун.

Музыканы истэн олорон

Алыштардаах дорџооттор
Имэнгээхтик нэйдилэр:
Хаары хаһар тугуттар
Илэ костоп кэллилэр.

Ҕыраһаҕа хаамсаннар,
Ҕылбанпыылар хабдылар:
Тайҕам устун дайаннар,
Мишгин ильдэ бардылар.

Хомуһунпаах ырыабын
Ҕынат гынан тайаардым,
Ҕүндү түүлээх кылаанын
Толбонугар сууланным.

Кыһынҥы күн

Бөһүйэн эрэрдин, күммүт
Күдэрик тумагга сууланар.
Көрүң: хаарынаң сууммут
Булчут сирэйпини кытарар.

Тымныышы үлтү кэйэн,
Саҕахха сардана сараадыһар.
Ымыыбыт, онтоң үөрэн,
Ыллаан чуончаарыйар.

Кизн тайҕа кээлитин кэһэммин,
Толбонноох түүлээҕи сүгэммин,
Мин эмизэ һэдьэтэ ыллыбын,
Үөрдэбин дөйүөрбүт тайҕабын.

Мин БАМ-ым

Халынхайр мин туут хайыһарым,
Көрсөллөр алгыстаах тыаларым,
Халын хаарга сыыйыллар суолларым,—
Ол буолар мин БАМ-ым.

Ыраата барабын туркунап
Хайалары хайыта хаамтарап,
Тибиллибэт чигди ыллыгым,—
Ол буолар мин БАМ-ым.

Буһа-хата бултуубун...
Күндү түүлээх кылаатым
Хаһатыһар дойдум фондун,—
Ол буолар мин БАМ-ым.

Сүүспүттэн көлөһүн таммалыыр,
Ийэ сирбэр кыттыгас эбэрдий.
Оччоҕо мин санаам БАМ-ныыр,
Сананабын олох эдэрдий.

Эйиэхэ

Сытыы дьыбар сарсыарда
Кыырпах кырыа буоламмын,
Кыламангар сырдыабым.

Чабыл күннээх күнүскэ
Истин мичээр буоламмын,
Хардыыт аайы имнэниэм.

Нарын дьэргэл киэһэбэ
Тахсар сулус буоламмын,
Харахтаргар ооньуоһум.

Сөнгүү барыар түүһүгүгэ
Талба нарын бэйэбин
Имэрийэр түүл буолуом.

* * *

Эйигни күүтөрбин, бышыта,
Таайбыт дуу бу кэрэ сибэкки?..
Кими эрэ кэтэспит кэриэтэ,
Төбөтүң хонкуппут түнүккэ. .

* * *

Таптал, ытык таптал,
Өрүү эн тумнар буол
Татым санаа
 тиэргэнин!
Эн уйаланыах
 тустааххын
Ыраас суобас
 кырдалыгар
Үүнэр сибэкки
 быһыгар.

Титириктэр

Титириктэр, мааны титириктэр,
Тиин кутуругунуу өрө ибигирчи,
Үчүгөйдик даҕаны үүммүттэр.

Кыламан намчы лабаалар
Ойуур тыала өрүү бигиир
Ырыаларын ыллыыллар.

Күн ууруур титирик киистэтин,
Кырыалар кыламны уулаллар,
Кэрэтин ньии, дыктитин!..

Мин эмиэ эдэрбин санаатым,
Уп-уһун кыламан кырыатын
Итинник ириэрэр буоларым.

Оччоҕо доборум үөрэрэ:
Ууламмыт арылхай хараҕар
Тапталбыт кустуга түһэрэ.

Сарсыардаангы хоһооннор

Сарсыардаангы санаалардыын
Сырса ооньуур сардагалар
Кыһыл саһыл уорбатын
Кылааныгар саһаллар.

Саарба кыылым түһүгэр
Булчут күпүн таһааран,
Сэргэх тийним күөнүгэр
Кыраһалыы кылбааран,
Сарсыардаангы сардагалар,
Тыабар анаан суруллар
Хоһооннорбор холбоһун,
Булчут дьолун хоһуйсун!

Умнубаппын өбүгэм үгэһин

Эһэ сыатын сиибин:
«Хаах-хуух», — диибин.
Ол аата, суордуу саңарабын,
Эһэ кутун уоскутабын.

«Эн экин суор сиэтэ,
Мин буолбатах, — диэхтээх
булт киһитэ, —
Намырый. эн, тыгатаабы
кырдыаҕас...»
Итинник үһү
былыргы үгэс.

Ойуур дьолун оҕонньоро
Уорун уҕарытар оччоҕо:
Тыа киһитин буулаабат,
Өс-саас туттубат.

Эһэ сыатынан күндүлүүлэр:
«Хаах-хуух», — диэмэхтиибин мин...
Булчуттар сөбүлүү истэллэр,
Умнубаппын өбүгэм үгэһин.

Кулаанай айаатыыр түүнүгэр

Айхаллаан, үрдүк систэр,
Тардынын, күрүлгэн үрэхтэр.
Чаараҕа кулаанай айаатыыр,
Быстыбат үөрдэрин ыгыртыыр.

Чуумпуга ханылар булсаннар,
Коччүйдүннэр барахсаттар.
Кирийэ иһийин, архааннар,
Үөмпөтиннэр сааһыттар.

Түүннү им, сүтүмэ, ый тыктын,
Булчуппут санаатын сырдаттын:
Төрүөбү төлкөлүүр бу күннэр —
Булчукка сааламат түгэннэр.

* * *

Балааккаға тмир оһоххо
Быргыйа буһар сыһалаах эт
Тыһатаағы бу аһсым олоххо
Туохха тэһий; сэгээр, эт?!

Буруолуур, бургучуйар,
Хоргун аллан таһсар сыт:
Сүрэх-быар сыһаанһыйар,
Үчүгэйин эриэхсит!..

Киэн килиэ дыбарыастары,
Улуу һыргиир куораттары
Биһири да сырыттарбын,
Ахтабын балааккабын.

Булчут үөрүүтэ

Күлүмнүүр дуу обүгэм чокуура
Чабылхай кыымнары сағара?..
Суох! Ити үөрүнвээн харахтар
Итинник тырымнас уоттаахтар.

Ойуурга көрсүөбүң киини —
Булчуту, сайағас киини:
Аргыһын өрүүтүн үөрүөбэ,
Кынаттаах кэриэтэ көтүөбэ.

Тайҕаны, көтөрү-сүүрэри,
Хайаны, үрэби, күоллэри
Булчутун таптаары төрөөбүт,
Ол иһин таһымныыр дьолломмут.

Күлүмнүүр дуу өбүгэм чокуура
Чабылхай кыымнары сағара?..
Дьэ ити — булчутпут барахсан,
Барахсан элэккэй да буолан!

Солондо

Кылбайар кыраһа ньууругар
Кутаа уотчаан күлүмнүүр,
Көжкүс үрэх баһыгар
Көрдүүр дьолбун көөчүктүүр.

Ити — солондо барахсан
Көһүннэ, суолбар тахсан.

Үрдүк тиити өрө салаан,
Саһарҕа төлөнө кытыастар;
Мааны кылым ойуолаан,
Булчут ыппын ыксатар.

Ити — солондо барахсан
Олордо, маска тахсан.

Кыһынҕы күнүм иэдэһигэр
Уот-төлөн дьарҕаатын түһэрэр:
Санаабар, бу тэнкэ иһигэр
Сардаҕа дьизэрэнкэй тэпсиһэр.

Ити — солондо барахсан
Ооньбуур, хаарга саҕыллаан.

Киис

Ыраас хаарга толбон охсо
Мөлбөһүйэр көп түүтэ,
Ойуур иһин суһум солко
Өгнөрүнэн киэргэтэ.

Элэстэнэ көтүөлээп,
Ньылбаан нарын көрүнгэ,
Кыраһаҕа сөтүөлөөп,
Кылбаа кылаан бүрүннэ.

Оймуур суолун ириэрэн,
Булчут ситэн ылыаҕа:
Күндү түүтүн биһирээн,
Оргууй бигии туруоҕа.

Булт күүшпэт күнүгэр

Чубуку кыыл модьу муоһун
Халаачыктыы эрийэр, —
Оннук күүстээх бу добун
Тыаллыын булчут эрийсэр.

Курун мастер лабаалара
Кырыымпалыы тыаһыыллар,
Тииттэр арбай «баттахтара»
Сирбиэтэнэ сахсыллар.

Халын тыаҕа маннык куугун
«Булт күүшпэт күнэ» дэнэр.
Тыа киһитин тулуурун
Байанай манна билинэр.

Чубуку кыыл модьу муоһун
Халаачыктыы эрийэр, —
Оннук күүстээх бу добун
Тыаллыын булчут эрийсэр.

Билгэ хаара

«Дылжам хаартан төрүттээх...»
С. Данилов хоһоонуттан

Байанай «бэрситэ»
сарсынгылаах
Өбүгэлэрим-эбэнкилэр
Былыр дыкти
абыычайдаах
Олорбут үһүлэр.
Күн-дыл алдынан,
Хобдох күннэр
күөртүүллэрэ.
Эр бэртэрэ
муһустан,
Оччоҕо ырдара
кэһиирэ.
Хайыһар
кэтэннэр
ыраах,
Сонорго сырсаллара.
Оҕолор,
аһары кырдыаҕастар

Тордохторго хаалаллара.
Хонугуяуу барбыттар
Илигэ тутуурдаах

төннөллөрүн
туһугар

Үнэллэрэ хаалбыттар
Онорбут хаар
эмэгэттэригэр.

Тайахтар, кыыл табалар
Табыллан,
охтон эрэллэрэ,

Сыа хаарга
хаан абыллар —

Итинник этилэрэ
ол эмэгэттэрэ.

Күн аайы үнэр-сүктэр
айыыларын

Кэтээн көрөллөрө
чинчилээн.

Булчуттар
хайдах сылдьялларын

«Билэллэрэ»
онон билгэлээн:

Хаар тайах
сотору оһуттағына,

Үөрсүү — байанай
биэрдэҕэ!

Сууллубакка өр
турдағына,

Иэдээн — булт ханыннаҕа!

Табабар

Эн, булчут доѳоргор дьол тааһын кордүүрдүү,
Халын хаар анныттан лабыкта хаһабын.
Табакам барахсан, дьылзабын ойдүүрдүү,
Миигиттэн ыраатан, быралгы барбаккын.

Эн курдук эрэллээх көлөнү билбэһин,
Бу туйгун тулуургар мин тугу тэгнийбин?!.
Тымныйдын, куйаардын, силлиэ да сиксийдин,
Мөлтообүт дьүһүңгүи көрдөрө иликкин.

Табакам барахсан, мин дьылзам анала,
Эн эрэ баар буолан, тайзабар сылдыбын.
Өбүгэ сағаттан булчукка ааньала,
Тапталлаах табакам, эн эрэ буолаҕын!

Дьүкээбил

Хотугу мин дойдум
Уоттаах солко былаатын
Тэлимнэтэр диэх курдук...
Чэ, көрүүй, доҕоччуок,
Дьүкээбил дьиримин,
Дьүкээбил дьиримин!

Хотугу мин дойдум
Түүлээх күндү кылаанын
Кылбагнатар диэх курдук...
Чэ, ыллаа, доҕоччуок,
Дьүкээбил дьиримин,
Дьүкээбил дьиримин!

Хотугу мин дойдум
Алмаас араас сырдыгын
Күлүмнэтэр диэх курдук...
Дэ, туохха тэнниигин
Дьүкээбил дьиримин,
Дьүкээбил дьиримин?!

Хотугу мин дойдум
Дьоллоох олох кутаатын

Күүртээн эрэр диэх курдук...
Бэлэхтним, доѳоччуок,
Дьүкээбил дьиримин,
Дьүкээбил дьиримин!

Хатарыа эһэтин туйабын

Аҕам оҕонньор барахсан аҕыс уон сылларын
Сындааһынны сыһыбыта, булт сонорун
сойуупакка.
Олус диэн сорсуйан, хаарыан туут хайыһарын,
Хайыанһый, дэ уһулла, кырдыгы кырыһын
уйбакка.

Ким хатарыай чулуу булчут кэриэс туйабын?
Ким кэтиэй оҕонньор байанайдаах арбааһын?
Дьиксинэр саныһыар санаам, ыар
көмнөх буолан,
Сытар курдук, хара тыабытын саба баттаан.

Миэхэ эрэнэрэ, кыра уолугар. Оо, ол баара —
Быданнаата, бэрдээним онугар харандаас
ылбытым.
Үлэ-үөрэх алыптаах имэнэр сүрэхтэн ыллара,
Мин атын алгыстаах аартыгы талбытым.

Хайдаһый оччоҕо? Иччитэх хаалар дуо аҕам
тыата?
Сүтэллэр дуо туһахтар эргэрэн, быстан?

Азабыт үйэтин тухары сырсыбыт сырдык ырата
Хаалар дуо, сууллубут лаабыстыы, умнуллан?

Хайдабыт оччоҕо? Эркээйилээх олук суоллар
Сүтүөхтэрэ дуо, иһирик ойуур саба үүвэн?
Иччитин сүтэрэн ыйылыыр ыттыы, кураc

тыаллар
Төһө өр күөртүүлэр, үүтээн үрдүн үрэйэн?

Чокуур, хатат үйэлэригэр сабыллан умайбыт
Булчут кутаата умулла илик билиннэ дээритин.
Аар кырдыаҕас туйабын хатарыах тустаахпыт—
Эрэл санаа кыната көтөҕөрө дии сүргэбитин.

...Дьэ, бүгүн кыракий уолчааным
дьоһумсуйбуттуу:
«Эһэм суолун солуом»,— диин эмискэ
чуопчаарбытын,
Ойуурга саа тыаһын дорҕоонун истибит
булчуттуу,
Сэргэхтик иһиттим. Ыһырдым байанай
ЫМЫТЫН!

Иһит эрэ, мин үгэр-сүктэр ытык тайҕам,
Мин кыра уолум хатарыа эһэтин туйабын!..
Оннук, оннук эрэ буолабына, алгыс ырыам,
Өг дьылга халаанныыр үрэхтин, толоруо тыам
быһһын!

Кыталык үнкүүтэ

Кистэлэңнэр, дыктилэр
Киччим ийэлэрэ — айылба.
Муңутуур тапталгын
Киниэхэ биллэр —
Оччоҕо эрэ
таабырына тааллыаба.

Бааллар ааттаах булчуттар,
Ойууру чордуу хаампыттар.
Ол эрэн кыталык үнкүүтүгэр
Үгүстөр түбөлү иликтэр.

Өбүгэ саҕаттан этэллэр.
Улуу дьолу биттэнэннэр,
Кыталыктар үнкүүлүүлэр
Быһый булчут инвитэр.

Мин эмиэ кыракый
саасыттан
Сыһыйдым аҕай ойуурум
инин...

Ол билгэ үжкүүтүн
туһунан
Ырам эрә арыаллыыр
миигин.

Салгыбакка өрүү үөмөн,
Кэтәһә, иһиллий сылдыбын:
Ханшык үрдәлбәр үтүмән
Кыталык үжкүүтүн булабын?!

Ньымаат

Ньымаат дигэн тылы
 сорохтор
Атыннык өйдүүлэр...
Дьингэр,
 ньымааттанан,
Байанайы
 үтүктэр эбиттэр
Аймах-билэ дьоннорум —
 эбэнкилэр.
«Баардаах Байаһай
 дьэллэм», — дииллэр
 кииилэр.
Тыа киһитэ, эн
 ону
 кэрэхэлиэх тустааххын.
Ол аата,
 өлгөм булкуттан
Ким баарга үллэр —
Ойуурга кими да
 матарыа суохтааххын:

Сонорго көрсүбүт
маннайгы аргыскаар
Маннайгы булкун
нъымааттыр
иэстээххин...

Оччоҕо эрэ
булчут буолбут
байым ааккар

Байанай махталын
ылынар чизэстээххин!

II

* * *

Бэргэхэтин
Өрө кыыратан,
Ытгымалыа
автомат саатынан.

Биитэр «иччитэхтээбит»
Бытыылкатын
«Сэриилээн»,
Ханнарыа бағатын.
Кыдыйыа
Элиэни, тураабы,
Бэл диэтэр
чыычаабы!

Ол сүөргү быһытыттан
Сэрэтин ылыаба,
Оччоҕо кыратык
Тохтуоҕа.
Ол эрэн,
Кэпсээннээх
Буолуоҕа:
Үлүһүйэн силэ
бырдаҕалыы,

«Уһаарыа»
Улахан булт туһунан.
Кыбыстыбакка,
Отой сымыйалыы,
Ырытыа балык арааһын.
Оннук киһи
Бәрдиң кэмниир
Сыалга түспүт
Доруобунньук ахсаанынан...
Булчут дээн
 үтүө аат
Кинигтэн куотар,
Күрэммит кыыллыы,
Атара сэлиинэн.

Кэбэџин

Кэбэџин диэбишпэр,
Үөрэ түстүг эв:
Быһыыта, кэрэ куоласкар
Балытгара санаангыи.
Суох! Кылыһах

саганан

Кэбэ курдук дэммэккии.
Төрөшпүт оџоџун арааран,
Ииттэрэ биэрэр идэџинэн...
Быралгы көтөр кэбэџин,
Кэбэџин!

Тоџо кинини тумнабыт?..

Сяэбиттэн
 мүччү тутан,
Хампы түһэрдэ
 бытыылкатын...
Өр турда сүөм түһэн —
Аһыйдаҕа арыгытын.
Тоџо анһыбыт
 остуолунуу
Олоџо ыһыллар
 кэмигэр,
Үүтүн тохпут оџолуу
Турбатаҕа биллэр.
Бу кэбилэммит
 бэйэтин
Сиилии,
 сэнии көрөллөр.
Бэҕэһээни «киһилэрин»
Бүгүн тумна көтөллөр...
Дьоннор! Күөгэйэр
 күнүгэр

Кини муммут,
сыыстарбыт.
Төһө да буолбутун
иннигэр,
Тоҕо кинини
тумнабыт?!

* * *

Кутан биэртийг эн
 миэхэ
 Хомолто хабархай
 уутун...
 Хойутаан да буоллар,
 эйлэхэ
 Тиэрдийим олоѳум
 кустугун.
 Ол кустук үс туманы
 Өтөрү дыргыйан
 тахсыаѳа,
 Күннээх чаѳыл сарсыарданы
 Өрүү бэлэхтии
 туруоѳа.
 Үлэ дьоллообут
 дьонунуун
 Сэргэхтик сэгэйэн
 хаамабын,
 Муунтуйуу көстүбэт
 үс мунгун
 Эрдэттэн эрдээхтик
 тумнабын.

Өрүүтүн үөрүөн
Мин хоһуун үлэһит
Өрүүтүн үөрүөн
Мин ыраас ыраһыт

баҕарар
сүрөҕим,
баҕарар
сүрөҕим.

* * *

Үчүгәйдик
сынһанаан,
Үөрән-көтөн
турдахпына,
Таптыыр кыһым
иэдәһинии,
Күнүм күләр
тәтәрбәхтии...
Уулуссабар
сибәккиләр,
Тааска үүнән,
соһуталлар:
Үөрә-дьүөрә
үктәнәннәр,
Үнкүүлүүргә
дымылар.
Бәәһәә көрбүт турар
хайам
Тобуктуурга дылы
гынар,
Сарбыллыбат уһун
санаам

Саһарҕаны кытта
сырсар.
Үчүгэйдик сынньанан,
Үөрэч-котөч
турдахшына,
Уулуссабар
сибэккилэр
Тааска кытта
тэтэрэллэр.

Сага дьиэбэ

Алаһа дыһа алгыһын
түстээннэр,
Көтөбөр краннар
ууналлар.
Этээстэр үрдээтэр
үрдээннэр,
Мас дыһалар күлүккэ
саһаллар.
Ол үөһө үлэһит бэртэрэ
Дьон-норуот махталын
ылаллар.
Эрчимнээх сүрэхтэр, күүһүрэ,
Дьол-үөрүү үөһүгэр
умсаллар.
Күн тура дьэһдэһэ
үүнэллэр
Сандалы манган таас
дыһалар,
Клэһг ыраас килэмэн
түннүктэр
Сайаҕас санаалыы
сырдыыллар.

Ленаба үрүн түүн

Арыттан арыга «орулуур»
Мотуордар сүүрэлээн

бүтүүлэр.

Чуумпурбут уу кырсын ойуулуу,
Бнэрэкке кутаалар күллүлэр.

Үрүн түүн сандалы киэнэтэ
Балааккам энэрин

дэ сапта.

Балык мицнпн хана истэ
Ленам омуннаах балыксыта.

Утуйа сатыыр харахтардыы,
Саҕахтар ибирдин

сытгылар.

Бугуһуйбут табалардыы,
Дьэргэлгэннэр ооньюуулар.

Саһарба тымта тыргыллар:

«Ханваларый түүгнү

нуураллар?..»

Нуктаан испит хайалар

Сарыаллардыын харсаллар.

Лена эбэм хорук үөлүн
Кшэлтээн иһэр
 борохуоттар
Хоту дойдум түүнүтүн
Үтүрүйэр курдуктар.

Остуолба хайалар

Үөрбэ таас чыпчааллар
Былыттары үөлбүт курдуктар,
Одун халлаан оройугар
Төбөлөрүн аспыттар.

Сарсыардааны сардагалар
Кишилэргэ сааланнар,
Кыыриах көмүс буоланнар,
Хайчааннарга ардыыллар.

Түүнүн сөнөр туманнар
Очуостары сууйаллар.
Адаар таастар быыстарыгар
Сябэккилэр саһаллар.

Туймаадага тустуу күнүгэр

Мамонт силис муоһунуу ньыгыл
Быччынгар быһыпта хамсыыллар:
Нүөл сирбит тиитини эт чиргэл
Доруобай уолаттар тусталлар.

Туналыһар Туймаадам күөх туонатыгар
Аан дойду ааттаахтара кырсааллар:
Күөн көрсүһүү өрөгөй өһүөтүн
 өро сүгэллэр —
Дьокуускай куоратым ытыһа хабыллар.

Ийэ сир хараһын далыгар
Туруулаһа тахсыбыт сахалар ааттарын
Ирбэт тоҕтон тирэнэч турар
Киил тииппитигэр тэҥни саныбын.

Алааһым хоһооно

Оҕо сааһым көрүн-нарын
Үрүмэччим нарыын-нарын
Ойуу-тэлим кынатын
Урсунугар булабын.

Ол иһин үөмэ-ийн үөмөн,
Сибэккигэ чугаһыбын:
Оҕо сааспын сэрэнэн,
Оо, тутан ылларбын!

Эл-бийх-элбэх дьыллар
Сибэкким сүрэбэр сөһмүттэр:
Эдэр кэммин илпит сыллар
Лыахтара манна түсүттэр.

Дьикти, кэрэ бу түгэн!
Сааһырбышпын умна түһүүм...
Дьоллоох күммүн үөһэ сүгэн,
Сибэккилэр, үүнүн. Сүүрүүм!

Санааргыыр түгэнгэ

Санаарҕабыл дууһаҕа
Дьаакыр курдук, үүт-үкчү:
Куккун-сүргүн тууйуоҕа,
Батты сылдыа төгкөччү.

Олох былыта-санаарҕабыл
Суох буоллун — үүрэбин!
Аргыс буоллун мэхэ дьол —
Улундук олоруом кинилиин!

* * *

Тунал дойдум ааньяала —
Тугут дьоруо сүүрүүтүнэн,
Булчут дууһам анала —
Буур табам сэлнитинэн
Аһар эдэр саастарбын
Сайыһа саныы хаалабын.

Линкир тиитим тирэбинэн,
Бултаах халыҥ сиссинэн,
Туруук хайам үрдүгүнэн,
Ыраас уулаах үрэхпинэн
Мэктиэлэммит олохпун
Иккистээн олордорбун.

* * *

«Кыракый обокком ытыгыны,
Ыраас буоллун суобаһым»,—
Өрүүтүн итинник саныы-саныы,
Үйэм агарын атаардым.
Аны биир бачча кэмгэ,
Ырам, сирдээ этэһиңэ!

ИЙНЭЭБИТЭ

Өбүгэм эркээйтэ	7
Хоһооннорум тустарынан	9
*** Түннүгүнэн көрөбүн	11
Музыканы нстэн олон	12
Қыһыгны күн	13
Мин БАМ-ым	14
Эйнэхэ	15
*** Эйгин күүтэрбин, быһыта	16
*** Таптал, ытык таптал	17
Титириктэр	18
Сарсыардаагы хоһооннор	19
Умнубаппын өбүгэм үгэһик	20
Кулааһай айаатыр түүнүгэр	21
*** Балааккаба тимр оһоххо	22
Булчут үөрүүтэ	23
Солондо	24
Книс	25
Булт күүһпэт күнүгэр	26
Былгэ хаара	27
Табабар	30
Дьүкээбил	31

Хатарья эһэтин туйабын	33
Кыталык үнкүүтэ	35
Нымаат	37
*** Бэргэһэтин өрө кыратаан	41
Кэбэбүн	43
Тодо киинин тумнабыт	44
*** Кутан биэртиг эи мнэхэ	46
*** Үчүгөйдик сынпыаан	48
Сага дьэбэ	50
Ленаба үрүг түүн	51
Остуолба хайалар	53
Ленаба БАМ муостата	54
Туймаадаба тустуу күнүгэр	56
Алааһым хоһооно	57
Санааргыыр түгэһигэ	58
*** Тунал дойдум аанһала	59
*** Кыракый обокком ытыһыны	60

Николай Романович Калитин

ТАЕЖНЫЕ МЕТКИ

Редактор Р. Д. Ермолаев
Худож. редактор А. Л. Соргоева
Техн. редактор М. Т. Егорова
Корректор Е. И. Христофорова

Сдано в набор 24/VII-1978 г.

Подписано в печать 10/X-1978 г.

Формат 60x90¹/₃₂. Бумага тип. № 2

Гарнитура «обыкн. новая». Печать высокая.

Уч.-изд. л. 1,22. Усл. п. л. 2,0 Тираж 3000 экз.

Заказ 168. Цена 15 коп. МЛ 03002.

Якутское книжное издательство
г. Якутск, ул. Чайковского, 26/2

Якутская республиканская типография
им. Ю. А. Гагарина
г. Якутск, ул. Кирова, 9